

Sygn. akt III AUa 181/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Sędziowie:	SA Alicja Podlewska SA Maria Sałańska – Szumakowicz
Protokolant:	stażysta Anita Musijowska

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2016 r. w Gdańsku

sprawy M. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do świadczenia przedemerytalnego

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 grudnia 2015 r., sygn. akt V U 615/15

oddala apelację.

SSA Alicja Podlewska SSA Grażyna Czyżak SSA Maria Sałańska – Szumakowicz

Sygn. akt III AUa 181/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 01 czerwca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił ustalenia M. M. prawa do świadczenia przedemerytalnego wskazując, że ubezpieczona nie spełnia łącznie wszystkich warunków z art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 170 ze zm.), ponieważ na dzień ustania zatrudnienia nie udowodniła wymaganego okresu zatrudnienia, tj. 35 lat, a jedynie 34 lata, 8 miesięcy i 19 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Organ rentowy nie uwzględnił okresu pracy wnioskodawczyni w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 01 stycznia 1983 r. do dnia 31 maja 1983 r., ze względu na brak dokumentu potwierdzającego opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne rolników.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła M. M. kwestionując przyjęcie, że nie spełnia łącznie wszystkich przesłanek ustalenia jej prawa do świadczenia przedemerytalnego oraz domagając się zmiany zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie jej prawa do tego świadczenia.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 08 grudnia 2015 r. w sprawie V U 615/15 Sąd Okręgowy w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych:

I. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. w ten sposób, że ustalił M. M. prawo do świadczenia przedemerytalnego poczynszy od dnia 05 maja 2015 r.;

II. stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

M. M., ur. (...), w dniu 05 maja 2015 r. złożyła wniosek o świadczenie przedemerytalne. Organ rentowy uznał za udowodniony okres zatrudnienia wynoszący 34 lata, 8 miesięcy i 19 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 29 lat, 2 miesiące i 17 dni okresów składkowych, 2 lata i 2 dni okresów nieskładkowych oraz 3 lata i 6 miesięcy okresów uzupełniających – okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 03 lipca 1979 r. do dnia 31 grudnia 1982 r.

Rodzice ubezpieczonej w okresie od dnia 11 stycznia 1958 r. do dnia 10 listopada 1984 r. posiadali własne gospodarstwo rolne we wsi M., gmina T. o powierzchni ponad 7 ha przeliczeniowych. W 1984 r. przekazali gospodarstwo na rzecz Skarbu Państwa. Ubezpieczona mieszkała z rodzicami od dnia 03 lipca 1963 r. do dnia 20 maja 1987 r.

M. M. w okresie od dnia 01 września 1978 r. do czerwca 1980 r. i od dnia 01 września 1980 r. do dnia 10 czerwca 1983 r. uczęszczała do Zespołu Szkół (...) w B.. Do szkoły codziennie dojeżdżała, po powrocie ze szkoły ubezpieczona pracowała w gospodarstwie rodziców. Praca w gospodarstwie zajmowała jej co najmniej 4 godziny dziennie.

M. M. zajmowała się wszystkimi pracami rolniczymi: uczestniczyła w wykopkach, w żniwach, sianokosach, pomagała w obrzędzie inwentarza. Praca w gospodarstwie rolnym stanowiła jedyne jej źródło dochodu. Ojciec ubezpieczonej T. K. zamierzał przekazać ubezpieczonej gospodarstwo rolne i opłacał za nią składki na ubezpieczenie społeczne. Ojciec ubezpieczonej płacił u sołtysa wsi S. J. należność za podatek rolny i jednocześnie składki na ubezpieczenie społeczne ubezpieczonej.

Na przełomie lat 1992-1993 wraz z powstaniem placówki Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w B. Urząd Gminy T. przekazał dokumenty do tej placówki. Dokumenty dotyczące opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników w latach 1977-1983 zostały wybrakowane.

Decyzją z dnia 01 czerwca 2015 r., znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił ubezpieczonej prawa do świadczenia przedemerytalnego, ponieważ nie spełniła ona warunków, tj. na dzień ustania zatrudnienia nie udowodniła wymaganego okresu zatrudnienia w wymiarze 35 lat, a jedynie 34 lata, 8 miesięcy i 19 dni okresów składkowych, nieskładkowych i uzupełniających.

M. M. do dnia rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001), w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, posiada okres uprawniający do emerytury wynoszący ponad 35 lat.

W ocenie Sądu Okręgowego odwołanie ubezpieczonej należy uznać za uzasadnione.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 170 ze zm.) świadczenie przedemerytalne przysługuje osobom określonym w art. 2 ust. 1 pkt 1-6.

Stosownie do treści art. 2 ust 1 pkt 5 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie, która do dnia rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001), zwanej dalej "ustawą o promocji zatrudnienia", w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn.

Ponadto zgodnie z art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych świadczenie przedemerytalne przysługuje osobie określonej w ust. 1 po upływie co najmniej 180 dni pobierania zasiłku dla bezrobotnych, o którym mowa w ustawie o promocji zatrudnienia, jeżeli osoba ta spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) nadal jest zarejestrowana jako bezrobotna;
- 2) w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych nie odmówiła bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia, albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych;
- 3) złoży wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego w terminie nieprzekraczającym 30 dni od dnia wydania przez powiatowy urząd pracy dokumentu poświadczającego 6-miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

W będącej przedmiotem osądu sprawie spełnienie przez ubezpieczoną warunków wymienionych w art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych było bezsporne. Ubezpieczona nadal jest zarejestrowana jako osoba bezrobotna, przez okres ponad 6 miesięcy pobierała zasiłek dla bezrobotnych i w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych nie odmówiła bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, a wniosek o świadczenie przedemerytalne złożyła w terminie 30 dni od wystawienia zaświadczenia przez PUP w B..

Organ rentowy nie negował także, że do rozwiązania stosunku pracy ubezpieczonej doszło z przyczyn dotyczących pracodawcy. Stosunek pracy M. M. został rozwiązany na skutek wypowiedzenia umowy przez pracodawcę z przyczyn nie leżących po stronie pracownika, tj. z powodów ekonomicznych w postaci likwidacji stanowiska pracy, na którym pracowała ubezpieczona.

Organ ten odmówił ubezpieczonej prawa do świadczenia emerytalnego z uwagi na nie spełnienie warunku posiadania okresu uprawniającego do emerytury w wymiarze 35 lat. M. M. zamiast wymaganych 35 lat udowodniła bowiem staż pracy wynoszący 34 lat, 8 miesięcy i 19 dni okresów składkowych. Przesłanka wymaganego stażu została oceniona przez ZUS na dzień rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, tj. na dzień 31 października 2014 r.

Okres uprawniający do emerytury w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych to okres uwzględniany przy ustalaniu prawa do emerytury i jej wysokości wymieniony w przepisach ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2014 r., poz. 748 ze zm.).

I tak, zgodnie z art. 5 ust 1 ustawy emerytalnej, przy ustalaniu prawa do emerytury i renty i obliczaniu ich wysokości uwzględnia się okresy: składkowe wymienione w art. 6 ustawy, nieskładkowe wymienione w art. 7 ustawy (z tym, że okresy nieskładkowe w myśl art. 5 ust. 2 ustawy emerytalnej uwzględnia się w wymiarze nieprzekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych) oraz okresy uzupełniające (art. 10 ustawy emerytalnej) (por. wyrok S.A. w Rzeszowie z dnia 14 lutego 2013 r., III AUa 1124/12).

W odwołaniu od decyzji odmawiającej przyznania prawa do świadczenia przedemerytalnego M. M. zakwestionowała prawidłowość wyliczenia stażu ubezpieczeniowego przez ZUS, podnosząc że organ rentowy winien zaliczyć do stażu pracy jako okres uzupełniający okres jej pracy w gospodarstwie rolnym rodziców po ukończeniu 16-go roku życia od dnia 01 stycznia 1983 r. do dnia 31 maja 1983 r., tj. do czasu podjęcia pracy zawodowej, albowiem pracowała w tym gospodarstwie, praca ta stanowiła jej główne źródło utrzymania, a ojciec opłacił za nią składki na ubezpieczenie społeczne rolników.

W świetle powyższego Sąd I instancji zważył, że prawidłowość zaskarżonej decyzji należało ocenić w aspekcie art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej. Przepis ten stanowi, że przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki. Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia było, czy opłacone zostały za ubezpieczoną składki na ubezpieczenie społeczne rolników po 1983 r. Sąd ten zaznaczył, że sprawa była o tyle skomplikowana, że z okresu od dnia 01 stycznia 1983 r. do dnia 31 maja 1983 r. nie zachowały się żadne dokumenty potwierdzające uiszczenie tych składek.

Oceniając sytuację ubezpieczonej w spornym okresie przez pryzmat ówczesnie obowiązującej ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. z 1982 r. Nr 40, poz. 268 ze zm.) Sąd Okręgowy odwołał się w pierwszej kolejności do zawartych w art. 2 tej ustawy definicji legalnych, w myśl których przez użyte w ustawie określenie domownicy rozumie się członków rodziny rolnika i inne osoby pracujące w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi ich główne źródło utrzymania. Zgodnie z art. 1 ust. 2 przywołanej ustawy, ubezpieczenie społeczne rolników obejmowało również domowników pracujących w gospodarstwie rolnym.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 marca 1983 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. z 1983 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.) naczelnik gminy prowadzi ewidencję okresów ubezpieczenia i opłacania składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników każdej z osób objętych ubezpieczeniem. Na podstawie prowadzonej ewidencji naczelnik gminy potwierdza okresy ubezpieczenia oraz dane niezbędne do ustalenia prawa i wysokości świadczeń przysługujących ubezpieczenia społecznego oraz kwot opłaconych składek od hektarów przeliczeniowych i od działów specjalnych.

Stosownie do § 2 ust. 1 powołanego rozporządzenia przy ustalaniu obowiązku ubezpieczenia domowników uznaje się, że :

- 1) domownik pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym, jeżeli zamieszkuje na terenie gospodarstwa rolnego prowadzonego przez rolnika lub w bezpośrednim jego sąsiedztwie,
- 2) praca domownika w gospodarstwie rolnym stanowi jego główne źródło utrzymania, jeżeli nie osiąga on dochodów z innych źródeł w wysokości przekraczającej miesięcznie połowę najniższego wynagrodzenia obowiązującego w gospodarce społecznej.

Zgodnie z § 2 ust. 2 pkt 1 tego rozporządzenia praca domownika w gospodarstwie rolnym nie stanowi głównego źródła utrzymania, jeżeli domownik kształci się w szkole ponadpodstawowej lub wyższej.

Z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r. w sprawie II UKN 230/98 wynika, że okresy pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 01 stycznia 1983 r. mogą być uwzględnione w okresie utrudnienia ubezpieczonego ubiegającego się o pracowniczą rentę inwalidzką, jeżeli podlegał on jako domownik obowiązkowi ubezpieczenia z tego tytułu i zostały za niego opłacone składki na ubezpieczenie społeczne rolników indywidualnych (do dnia 31 grudnia 1990 r.) lub na ubezpieczenie społeczne rolników (po dniu 31 grudnia 1990 roku).

W ocenie Sądu I instancji w całym spornym okresie od dnia 01 stycznia 1983 r. do dnia 31 maja 1983 r. ubezpieczona była domownikiem, praca w gospodarstwie domowym stanowiła główne źródło jej utrzymania i z tego tytułu ojciec

wnioskodawczyni odprowadzał za nią składki. Co prawda z tego okresu nie zachowały się dokumenty potwierdzające uiszczenie składek z tego tytułu, niemniej z ustaleń tego Sądu wynika, że M. M. do takiego ubezpieczenia była zgłoszona, a ojciec ubezpieczonej opłacał na to ubezpieczenie składki.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2012 r. w sprawie II UK 132/12, że ubezpieczony nie może ponosić ryzyka wynikającego z zaniedbań organów, na których zaniechanie nie miał wpływu, a które miały obowiązek prowadzenia dokumentacji z zakresu ubezpieczeń społecznych rolników oraz jej przekazania do właściwej jednostki organizacyjnej rolniczego organu rentowego. Jeżeli ubezpieczony z tych przyczyn od niego niezależnych ma trudności w „jednoznacznym” udowodnieniu opłacenia składek na (...) w spornym okresie, to może korzystać z wszelkich dostępnych mu środków dowodzenia spornej okoliczności. Tak też postąpił Sąd w niniejszej sprawie.

Zdaniem Sądu I instancji z zeznań świadka S. J., który był ówczesnym sołtysem wynika, że T. K. zamierzał przekazać ubezpieczonej gospodarstwo rolne i dlatego zgłosił córkę do ubezpieczenia społecznego i opłacał za nią składki. Było to o tyle charakterystyczne, że niewielu rolników opłacało składki za swoje dzieci. Zeznania w/w świadka Sąd ten ocenił jako wiarygodne w całości uznając, że sołtys jako osoba obca, w sposób realny i rzeczywisty opisał sytuację sprzed lat, która była na tyle charakterystyczna, że została przez niego zapamiętana. Nadto, okoliczność tę potwierdziła również K. G. i J. K.. K. G. pracowała w miejscowym sklepie, знаła wszystkich mieszkańców, rozmawiała z nimi na różne tematy i posiadała wiedzę dotyczącą ich spraw.

Sąd Okręgowy stwierdził również, że ze spójnych, logicznych i wzajemnie korespondujących ze sobą zeznań świadków i ubezpieczonej wynika, że ubezpieczona w okresie od dnia 01 stycznia 1983 r. do dnia 31 maja 1983 r., pomimo uczęszczania do szkoły ponadgimnazjalnej, pracowała w gospodarstwie rolnym swoich rodziców przez co najmniej 4 godziny dziennie. W oparciu o zeznania świadków Sąd ten ustalił, że ubezpieczona na dojazdy do szkoły nie poświęcała zbyt wiele czasu. Z uwagi podeszły wiek rodziców i brak innych członków rodziny większość obowiązków spoczęła na ubezpieczonej, a z uwagi na konieczność wykonania niezbędnych i koniecznych prac w gospodarstwie, zaniedbywała też obowiązek szkolny.

W ocenie Sądu I instancji przeprowadzone postępowanie dowodowe w sposób jednoznaczny wykazało więc, że ubezpieczona spełniała przesłanki wymagane dla domownika. Zdaniem tego Sądu praca wnioskodawczyni w gospodarstwie spełnia też kryteria definicji „domownika” zawartej w ustawie z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. z 1982 r. Nr 40, poz. 268 ze zm.), ponieważ stanowiła ona główne źródło jej utrzymania.

Sąd Okręgowy ustalił, że poza pracą na roli M. M. nie miała żadnych innych źródeł dochodu. Nie pracowała ani zawodowo, ani dorywczo. Zarówno w okresie uczęszczania do szkoły, jak i później cały swój wolny czas poświęcała na pracę w gospodarstwie. Sąd ten stwierdził, że z zasad doświadczenia życiowego wynika, że w stosunkach wiejskich prowadzenie gospodarstwa rolnego i wykonywanie na co dzień pracy w tym gospodarstwie stanowiło źródło utrzymania osób pracujących na roli. Wywodził dalej, że fakt łączenia pracy z nauką nie stanowił zatem przeszkody do wliczenia spornego okresu do stażu ubezpieczeniowego. Nauka w szkole ponadpodstawowej nie wyklucza uznania danej osoby za domownika. Powołany przepis § 2 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1983 r. służył w istocie zwolnieniu z ustawowego obowiązku podlegania ubezpieczeniu społecznemu osób kształcących się w szkołach ponadpodstawowych i wyższych. Samo kształcenie się w szkole ponadpodstawowej nie oznacza, że praca w gospodarstwie rolnym nie jest głównym źródłem utrzymania domownika i że nie zostały opłacone składki na ubezpieczenie.

W związku z powyższym Sąd I instancji uznał, że sporny okres należało doliczyć ubezpieczonej do wykazanego przed organem rentowym okresu uprawniającego do emerytury. Sąd ten wskazał, że po doliczeniu tego okresu do stażu pracy M. M. legitymuje się ponad 35-letnim okresem zatrudnienia.

Stosownie do treści art. 7 ust. 1 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych prawo do świadczenia przedemerytalnego ustala się na wniosek osoby zainteresowanej, od następnego dnia po dniu złożenia wniosku wraz z wymaganymi dokumentami.

Biorąc pod uwagę, że ubezpieczona w dniu 04 maja 2015 r. złożyła wniosek o przyznanie prawa do świadczenia przedemerytalnego wraz z wymaganymi dokumentami, a jednocześnie spełniła wszystkie pozostałe przesłanki, od których zależy prawo do tego świadczenia, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt I sentencji wyroku.

W przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, na podstawie art. 118 ust. 1 lit. a ustawy emerytalnej, Sąd ten orzekł jak w pkt II sentencji wyroku uznając, że ustalenie, czy składki na ubezpieczenie społeczne rolników zostały opłacone, wymagało przeprowadzenia dowodów w postępowaniu sądowo-odwoławczym.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. zaskarżając ten wyrok „w całości” i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 2 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 170 ze zm.) poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że ubezpieczona spełnia warunki do ustalenia jej prawa do świadczenia przedemerytalnego.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy dokonał streszczenia postępowania sądowego pierwszo-instancyjnego w niniejszej sprawie oraz zakwestionował przyjęcie w oparciu o przeprowadzone w tej sprawie dowody, że w okresie od dnia 01 stycznia 1983 r. do dnia 31 maja 1983 r. wnioskodawczyni spełniała przesłanki do uznania ją za domownika i z tego tytułu opłacono za nią za w/w okres składki na rolnicze ubezpieczenie społeczne.

W konkluzji apelacji organ ten wnosił o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku w części i oddalenie odwołania, ewentualnie
- 2) uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania,
- 3) zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz skarżącego kosztów zastępstwa prawnego za obie instancje według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ nie zawiera zarzutów skutkujących uchyleniem lub zmianą wyroku Sądu I instancji.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela poczynione w postępowaniu sądowym-pierwszoinstancyjnym w przedmiotowej sprawie ustalenia faktyczne i przyjmuje je za własne, a zatem nie zachodzi potrzeba ich powtarzania w tym uzasadnieniu (por. wyrok S.N. z dnia 11 czerwca 1999 r., II CKN 391/98, LEX nr 523662).

Spór w przedmiotowej sprawie dotyczy kwestii spełniania przez M. M. łącznie wszystkich ustawowych przesłanek nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego, wynikających z art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 170 ze zm., nazywanej dalej ustawą o świadczeniach przedemerytalnych), a w szczególności przesłanki w postaci posiadania okresu uprawniającego do emerytury wynoszącego co najmniej 35 lat dla kobiet, nie zaś spełniania warunków z art. 2 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych.

Nie jest przedmiotem sporu i nie budzi wątpliwości spełnianie przez ubezpieczoną pozostałych przesłanek z art. 2 ust. 1 pkt 5 oraz ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych.

Dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy istotna jest ocena, czy podlega zaliczeniu, jako okres składkowy do okresów uprawniających do emerytury, wymaganych do ustalenia prawa do świadczenia przedemerytalnego, w zakresie niezbędnym do ich uzupełnienia, okres pracy wnioskodawczyni w gospodarstwie rolnym rodziców po ukończeniu przez nią 16 roku życia od dnia 01 stycznia 1983 r. do dnia 31 maja 1983 r.

Z treści art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną) wynika bowiem, że przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe.

Zgodnie z art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. z 1989 Nr 24, poz. 133 ze zm., nazywanej dalej ustawą o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych) przez domowników - rozumie się członków rodziny rolnika i inne osoby pracujące w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi ich główne źródło utrzymania.

W ocenie Sądu II instancji zasadne jest przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że przeprowadzone w postępowaniu sądowym pierwszo-instancyjnym dowody, a w szczególności: dokumenty zawarte w teczce dotyczącej gospodarstwa rolnego (...) (k. 28 akt sprawy), zeznania świadków: K. G. (k. 22v. akt sprawy 00:11:32), J. K. (k. 22v. akt sprawy 00:17:21), T. M. (k. 22v.-23 akt sprawy 00:21:37) i E. M. (k. 23 akt sprawy 00:26:19), jak również przesłuchanie M. M. w charakterze strony (k. 36-36v. akt sprawy 00:02:50 i k. 46v. akt sprawy 00:28:09) wskazują, że ubezpieczona spełniała w okresie od dnia 01 stycznia 1983 r. do dnia 31 maja 1983 r. łącznie wszystkie ustawowe przesłanki z art. 2 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych uznania za domownika.

Przepis art. 1 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych umożliwia objęcie ubezpieczeniem domowników pracujących w gospodarstwie rolnym.

Powyższy przepis pozostaje w ścisłym związku z art. 2 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych, który stanowi, że przez użyte w tej ustawie określenie ubezpieczony rozumieć należy rolnika oraz domowników.

Zaznaczyć należy, że przepis art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej uzależnia zaliczenie, jako okresu składkowego do okresów uprawniających do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości, w zakresie niezbędnym do ich uzupełnienia, okresu ubezpieczenia społecznego rolników od opłacenia za ten okres przewidzianych w odrębnych przepisach składek.

Tym samym dla zaliczenia spornego okresu, jako okresu składkowego, do okresów uprawniających do emerytury, wymaganych do ustalenia prawa do świadczenia przedemerytalnego w zakresie niezbędnym do ich uzupełnienia, nieodzowne jest również wykazanie faktu opłacenia za ten okres składek przewidzianych w odrębnych przepisach.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji na podstawie dokumentów zgromadzonych w teczce dotyczącej gospodarstwa rolnego (...), w tym pisma z Gminy T. z dnia 04 maja 2015 r. (k. 28 akt sprawy), zeznań świadków: S. J. (k. 30-30v. akt sprawy 00:03:31) i W. R. (k. 46v. akt sprawy 00:03:32) oraz przesłuchania M. M. w charakterze strony (k. 36-36v. akt sprawy 00:02:50 i k. 46v. akt sprawy 00:28:09) prawidłowo przyjął, że ojciec ubezpieczonej płacił za nią jako domownika składki na ubezpieczenie społeczne rolników, lecz dokumenty potwierdzające fakt uiszczania tych składek zostały wybrakowane.

Podkreślenia w tym miejscu wymaga również, że świadek W. R. podał (k. 46v. akt sprawy 00:03:32), że wprawdzie na przełomie lat 1992-1993 wraz z powstaniem placówki Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w B. Urząd Gminy T. przekazał jej dokumenty dotyczące opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników, lecz karty

rolników nieczynnych, a do takich należeli rodzice wnioskodawczynie, którzy w 1984 r. przeszli na emeryturę, nie były przekazywane.

Podzielić należy stanowisko, zgodnie z którym ubezpieczony nie może ponosić ryzyka wynikającego z zaniedbań organów, na których zaniechanie nie miał wpływu, a które miały obowiązek prowadzenia dokumentacji z zakresu ubezpieczeń społecznych rolników oraz jej przekazania do właściwej jednostki organizacyjnej rolniczego organu rentowego. Jeżeli ubezpieczony z tych przyczyn od niego niezależnych ma trudności w "jednoznacznym" udowodnieniu opłacenia składek na FUSR w spornym okresie, to może korzystać z wszelkich dostępnych mu środków dowodzenia spornej okoliczności (por. wyrok S.N. z dnia 13 grudnia 2012 r., II UK 132/12, M.P.Pr. 2013/4/217-219).

W związku z powyższym zasadnie Sąd Okręgowy uznał, że M. M. mogła wykazać fakt opłacania za nią składek na ubezpieczenie społeczne rolników w okresie od dnia 01 stycznia 1983 r. do dnia 31 maja 1983 r. za pomocą wszelkich środków dowodowych przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego, a do sądu należy ocena ich wiarygodności (por. wyrok S.N. z dnia 02 lutego 1996 r., II URN 3/95, LEX nr 24774).

Do postępowania odrębnego z zakresu ubezpieczeń społecznych w zakresie postępowania dowodowego ma zastosowanie - bez żadnych ograniczeń - reguła wynikająca z art. 232 k.p.c., obowiązuje więc zasada kontrydiktoryjności i dowodzenia swoich twierdzeń przez stronę (por. wyrok S.N. z dnia 07 stycznia 2010 r., II UK 148/09, LEX nr 577847).

W ocenie Sądu Apelacyjnego prawidłowo Sąd I instancji przyjął, że pomimo braku dokumentów potwierdzających fakt opłacania w spornym okresie składek na ubezpieczenie społeczne rolników za ubezpieczoną jako domownika T. K., w oparciu o przeprowadzone w niniejszej sprawie dowody zdołała ona wykazać ten fakt.

Wobec powyższego okres podlegania wnioskodawczynie ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 01 stycznia 1983 r. do dnia 31 maja 1983 r., za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, podlega zaliczeniu, jako okres składkowy, do okresów uprawniających do emerytury, wymaganych do ustalenia jej prawa do świadczenia przedemerytalnego, w zakresie niezbędnym do ich uzupełnienia, na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, tj. 3 miesięcy i 11 dni.

Łączna długość okresów składkowych i nieskładkowych wnioskodawczynie uprawniających do emerytury, liczona z uwzględnieniem, jako okresu składkowego, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tych okresów, spornego okresu ubezpieczenia społecznego rolników, za który opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, wynosi 35 lat, wobec czego spełnia ona przesłankę posiadania wymaganego dla kobiety okresu uprawniającego do emerytury.

Zdaniem Sądu II instancji przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że M. M. spełnia łącznie wszystkie, wynikające z treści art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, przesłanki do ustalenia jej prawa do świadczenia przedemerytalnego, a zatem zachodzą podstawy prawne do przyznania jej tego świadczenia.

Za chybiony uznać należy podniesiony w apelacji zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 2 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych.

Przepis art. 7 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych wymaga dołączenia do wniosku o przyznanie świadczenia przedemerytalnego dowodów uzasadniających prawo do tego świadczenia, w tym decyzji o utracie prawa do zasiłku dla bezrobotnych lub informacji o upływie 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych, o którym mowa w art. 2 ust. 3, a także dowodów wymaganych do ustalenia prawa do emerytury oraz jej wysokości, określonych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.).

Przepis art. 7 ust. 1 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych stanowi natomiast zasadę ustalania prawa do świadczenia przedemerytalnego od dnia następującego po dniu złożeniu wniosku wraz z dokumentami, o których mowa w ust. 3.

Prawo do świadczenia przedemerytalnego powstaje następnego dnia po złożeniu wniosku wraz z wymaganymi dokumentami, a nie z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa (por. wyrok S.N. z dnia 19 kwietnia 2012 r., II UK 209/11, LEX nr 1212666).

Ponieważ informację z Powiatowego Urzędu Pracy w B. z dnia 04 maja 2015 r. o upływie 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych (k. 28 akt św. przedem. ZUS) M. M. przedłożyła w dniu 04 maja 2015 r., a zatem Sąd Okręgowy, stosownie do treści art. 7 ust. 1 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, prawidłowo ustalił jej prawo do świadczenia przedemerytalnego od następnego dnia, tj. od dnia 05 maja 2015 r.

Wobec powyższego, uznając apelację za bezzasadną, na mocy art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku.

SSA Alicja Podlewska SSA Grażyna Czyżak SSA Maria Sałańska-Szumakowicz